

De B van Bouwwerken, Bruidsschat en Bibob

Foto: Roman Kraft, Unsplash.

Er zijn uiteenlopende definities in omloop van het begrip 'bruidsschat'. In sommige betaalt de familie van de bruidegom aan de familie van de bruid, in andere is het net andersom. Het is afhankelijk van de culturele context welke definitie van toepassing is. In onze samenleving komen ze waarschijnlijk allemaal wel eens voor...

Tekst ing. Gert-Jan van Leeuwen

Hoe verhoudt de bruidsschat in de Omgevingswet¹ zich tot die uiteenlopende definities? Wie trouwt er eigenlijk met wie? De website Aan de slag met de Omgevingswet² gaat uitgebreid in op de bruidsschat zelf, maar geeft geen direct antwoord op deze vragen. 'Het Rijk zorgt ervoor dat een set regels automatisch deel gaat uitmaken van omgevingsplan of waterschapsverordening.' Deze formulering suggereert dat

het Rijk een schenking doet aan gemeenten en waterschappen. Zijn die daar blij mee?

Laten we de semantiek even voor wat 'ie is. De uitleg door Fenna Gutter, projectleider Invoeringsbesluit bij BZK, geeft meer houvast. Zij stelde in Infomil-magazine 2018 nr. 27: "Met de Omgevingswet worden in totaal zo'n 600 regels gedecentraliseerd. Om de decentrale overheden de tijd te geven zelf een af-

weging te maken over deze regels en om een rechtsvacuüm te voorkomen, maken we de bruidsschat. Gemeenten hebben na de inwerkingtreding tot 2029 de tijd om de Omgevingswet te implementeren. In die periode moeten zij hun eigen omgevingsplannen maken, zoals bedoeld in de Omgevingswet. Zij kunnen de regels dan op elk moment aanpassen of schrappen binnen de kaders van de Omgevingswet."

Cadeau uitpakken of niet?

Uit het citaat blijkt dat het aan de gemeente zelf is om te bepalen wat er met de inhoud van de bruidsschat wordt gedaan. Maar je kunt als gemeente niet zeggen: 'Nou, bedankt voor de bruidsschat, maar ik doe er niks mee.' Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) geeft in Afdeling 5.1 instructieregels voor het maken van het Omgevingsplan: aan welke aspecten moet je aandacht besteden en hoe moet je deze reguleren? En 'op elk moment' wil zeggen: tot 1 januari 2029 voorziet de bruidsschat hier deels in. Het is dus een bijzondere vorm van overgangsrecht.

De bruidsschat zelf is opgenomen in het Invoeringsbesluit Omgevingswet. Zie de ontwerp-tekst in de Voorjaarsversie² van 12 maart 2020, een zeer omvangrijk document, bestaande uit acht sub-documenten. De bruidsschat vormt de hoofdmoot van deel 5 van deze acht documenten. In de kadertekst op deze pagina's vindt u een opsomming van de artikelen en afdelingen uit de bruidsschat, voor zover deze direct bouwwerk-gerelateerd zijn. Ook milieu-gerelateerde artikelen kunnen implicaties hebben voor bouwwerken, maar die worden in dit artikel buiten beschouwing gelaten.

Lotgevallen van veiligheidsplan

Omdat ook bouw- en sloopveiligheid in het ontwerp Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) weer op de schop gaat, zou je aandacht hiervoor in de bruidsschat verwachten. Het huidige Bouwbesluit ontstond in 2012 uit een combinatie van voorschriften uit Bouwbesluit 2003, het Gebruiksbesluit, het Besluit veiligheid wegtunnels en de (Model)bouwverordening (VNG). Uit die laatste is bijvoorbeeld de huidige Afdeling 8.1 over het veilig uitvoeren van bouw- en sloopwerkzaamheden afkomstig. Wie de inhoud daarvan legt naast die van Afdeling 7.1 Bbl zal enkele opvallende verschillen constateren. Het huidige artikel 8.7 bevat een soort 'inhoudsopgave' van het veiligheidsplan. Het Bbl noemt dit sturingsmiddel voor de omgevingsveiligheid alleen tussen haakjes in artikel 7.8, slechts één keer en zonder die 'inhoudsopgave'. Ook in de Nota van Toelichting staat slechts die term eenmaal,

opnieuw tussen haakjes en zonder enige verduidelijking.

In de bruidsschat komen we het veiligheidsplan echter niet tegen, omdat aanvullende regelgeving in de maak is, waarover hierna meer. Wel beschrijft artikel 22.6 de specifieke zorgplicht inzake het beschermen van de omgeving van bouw- en sloopwerkzaamheden: *'Degene die bouw- of sloopwerkzaamheden verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat de werkzaamheden kunnen leiden tot beschadiging of belemmering van wegen, van in de weg gelegen werken en van andere wel of niet roerende zaken op een aangrenzend perceel of op een aan het bouw- of sloopterrein grenzende openbare weg, openbaar water of openbaar groen, is verplicht alle maatregelen te treffen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die beschadiging of belemmering te voorkomen of niet te laten voortduren.'*

Als een gemeente de mogelijkheid wil hebben om – wanneer daartoe aanleiding bestaat – een bouwveiligheidsplan voor te schrijven om invulling te geven aan deze zorgplicht, zou in elk geval die zorgplicht zelf in het omgevingsplan moeten worden opgenomen (in bovenstaande of vergelijkbare bewoordingen). Nog duidelijker is het om ook de inhoudsopgave als die in het huidige Bouwbesluit als richtinggevend op te nemen. Wat in 2012 van gemeen-

te naar Rijk ging, keert via het Bbl en de bruidsschat tien jaar later 'uitgekleed' weer terug naar de gemeente, verpakt als cadeau-tje... Dat geldt overigens ook voor 'aan het bouw- of sloopterrein grenzende openbare weg, openbaar water of openbaar groen'. De rijksregels in Afdeling 7.1 van het Bbl noemen deze openbare, doorgaans gemeentelijke percelen niet. Wil je ze als gemeente toch meemenen in de bescherming, dan moet het Omgevingsplan een bepaling als het hierboven geciteerde artikel 22.6 bevatten.

Reguleren, toepassen en naleven

Nu biedt het alleen voorschrijven van een veiligheidsplan uiteraard geen garantie van omgevingsveiligheid. Het voorschrijven om zo'n plan te maken dwingt wel tot nadenken over de risico's die gepaard kunnen gaan met de uitvoering van het bouwwerk. Het sluit aan op wat een professionele bouwer uit zichzelf hoort te doen en bij wat de Arboret voorschrijft met betrekking tot de veiligheid van ieder die binnen het bouwhek aan het werk is, het zogenoemde V&G-plan. En als die plannen zijn opgesteld, die samen zien op veiligheid op en buiten de bouwplaats, komt het vervolgens aan op de daadwerkelijke toepassing van deze plannen.

Naast het veiligheidsplan is inmiddels een veelzijdiger hulpmiddel beschikbaar waarnaar

De bruidsschat en bouwwerken

De volgende voorschriften maken volgens artikel 7.1 van het Invoeringsbesluit Omgevingswet, die van belang is voor bouwwerken, vanaf de inwerkingtreding van de Omgevingswet tot het einde van de overgangstermijn (1-1-2029) deel uit van het Omgevingsplan:

- artikel 1.1 (enkele begripsbepalingen);
- afdeling 22.1 (artikel 22.2 en 22.3 Overgangsrecht monumenten);
- afdeling 22.2 (artikel 22.4 tot en met 22.38: bouwraam, peil; veiligheid, welstand; aansluiting op distributienetten; bluswater; bereikbaarheid hulp-
- diensten; overbewing; bouwvalligheid; zorgplicht gebruik;
- brandgevaarlijke stoffen; meetbepalingen; mantelzorg; specifieke beoordelingsregels; cultureel erfgoed; externe veiligheid);
- artikel 2.50 2e lid onder c (energiebesparing);
- artikel 22.274 tot en met 22.286 (gebruik; sloop; gemeentelijk monument; archeologisch monument; eisen aan tekeningen; uitweg);
- plus indirect artikel 22.287, 22.289 en 22.291 (alarm; reclame; archeologie).

wordt verwezen in een wijziging van Bouwbesluit 2012, artikel 8.2, waarvan het tweede lid komt te luiden: *'Bij een bouw- en sloopplaats van een te bouwen of te slopen gebouw wordt een veiligheidsafstand vrijgehouden bepaald volgens paragraaf 6.2 van de Landelijke richtlijn Bouw- en sloopveiligheid, versie 1.2 augustus 2018.'* (Op bouwwerken geen gebouw zijnde kan indien nodig een maatwerkvoorschrift worden toegepast.) De bedoeling is dat deze wijziging in werking treedt per 1 juli 2020. Deze landelijke richtlijn (zie dossier bouw- en sloopveiligheid op bwinfo.nl) is ontwikkeld door de VBWTN in samenwerking met diverse gemeenten en Aboma. Het document omvat veel meer aspecten dan alleen die veiligheidsafstand. Veel gemeenten hebben inmiddels de gehele richtlijn van toepassing verklaard op bouw- en sloopwerken binnen hun grondgebied. Onder de Omgevingswet moet dat via het omgevingsplan. De richtlijn wordt momenteel geheel omgeschreven naar de Omgevingswet en kan als onderdeel van het omgevingsplan worden vastgesteld om de omgevingsveiligheid goed te regelen. Op 12 mei 2020 werd een verzamelwijziging van het Bbl in voorhang aangeboden aan de Kamers waarvan artikel 7.5a per bouwwerk het opstellen van een risicomatrix verplicht zal stellen en artikel 7.5b het aanwijzen van een veiligheidscoördinator. Dit gebeurt mede naar aanleiding van conclusies en aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OvV) over meerdere veiligheidsincidenten in de bouw. Telkens weer constateerde de OvV dat gebrekkige coördinatie een van de oorzaken was. Ook valt op dat de verzamelwijziging 'bouwveiligheidsplan' niet langer tussen haakjes staat...!

De inhoudsopgave ontbreekt echter nog steeds, ook in de toelichting. Daarmee zal naast het verplicht nadenken over veiligheid ook het toepassen van de afspraken beter geregeld zijn. Voor de goede orde: de regels met betrekking tot bouw- en sloopveiligheid staan los van de vergunningplicht. Ze kunnen wanneer dat nodig is ook van toepassing zijn op vergunningvrije of meldingsplichtige bouwwerken

Vergunningvrijheid en ondermijning

Ten slotte aandacht voor een mogelijke 'blinde vlek' die niet te maken heeft met de bruidsschat, maar rechtstreeks samenhangt met een artikel in de Omgevingswet. Het gaat om de strijd tegen ondermijning van de samenleving en het openbaar bestuur. De Wet Bibob – bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur – wordt ook in de Omgevingswet aangewezen als middel om, wanneer daar aanleiding toe is, een omgevingsvergunning te kunnen weigeren. Achter die formulering 'wanneer daar aanleiding toe is' gaat een wereld schuil waarover een artikel op zich of zelfs een heel boek te schrijven is. Tijdens het komende jaarcongres van de VBWTN op 8 oktober 2020 zal in het programma een workshop aan deze materie zijn gewijd. Mocht het congres onverhoopt niet doorgaan, dan volgt in elk geval een artikel in dit vakblad. Geheel in de geest van de Omgevingswet willen sommige gemeenten hun omgevingsplan zo inrichten, dat maximaal gebruik kan worden gemaakt van de mogelijkheid om activiteiten vergunningvrij te maken of hooguit meldingsplichtig. Ik doel hier op het volgende:

- Naast landelijk voorgeschreven vergunningplicht of -vrijdom biedt het stelsel van de

Ook stromanconstructies kunnen via Wet Bibob worden aangepakt.

Omgevingswet gemeenten de mogelijkheid om voor bepaalde omgevingsplanactiviteiten zelf te kiezen wanneer deze vergunningplichtig, meldingsplichtig of vergunningvrij zijn.

- Als op termijn de bouwactiviteit volgens rijksregelgeving ofwel vergunningvrij is, dan wel een zogenoemde bouwmelding vergt wanneer de Wet kwaliteitsborging op het bouwwerk van toepassing is, verdwijnt de vergunningplicht voor de bouwactiviteit van het toneel.
- In dat geval komt aan bouwwerken, als de rijksregels voor de omgevingsplanactiviteit en de rijksmonumentenactiviteit geen vergunning voorschrijven, geen enkele vergunning meer te pas tenzij het omgevingsplan dat voorschrijft.

Verruiming vergunningvrijdom mag op zich een verdedigbare beleidskeuze zijn, in de strijd tegen de ondermijning is het een twijfelachtige zet, zolang artikel 5.31 Omgevingswet uitsluitend ziet op de mogelijkheid om een vergunning te weigeren. Als er geen vergunning nodig is, kan die immers ook niet worden geweigerd. Ondermijning speelt helaas in veel gemeenten, groot en klein en in alle delen van het land een toenemende rol in ernst en omvang. De Wet Bibob is een van de weinige middelen om daartegen min of meer preventief op te treden. De Omgevingswet biedt gemeentebesturen de mogelijkheid om dat middel minder toepasbaar te maken. Als je dat als gemeente onwenselijk vindt, moet je bij het vaststellen van je omgevingsplan de vergunningplicht niet zomaar loslaten.

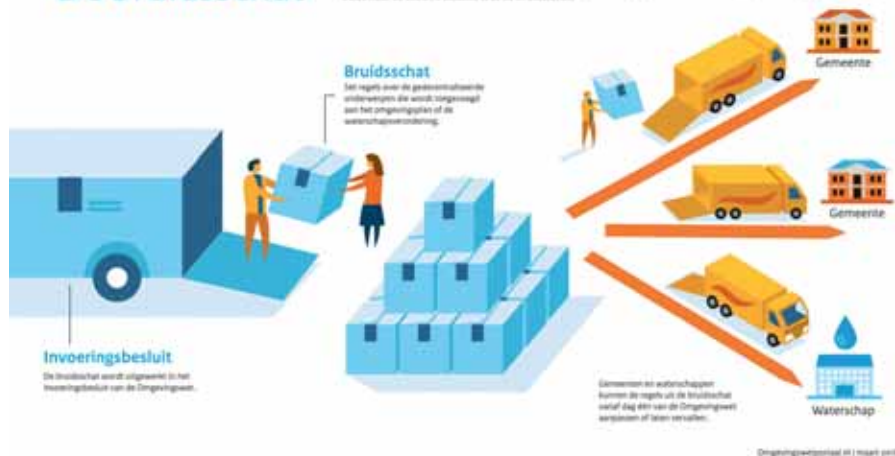
1. Zie: <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/regelgeving/instrumenten/bruidsschat/>.
2. Zie: <https://www.omgevingswetportaal.nl/wet-en-regelgeving/documenten/publicaties/2020/03/12/voorjaarsversie-invoeringsbesluit-omgevingswet-maart-2020>.

📄 Informatie over de auteur
Ing. Gert-Jan van Leeuwen is docent en adviseur kwaliteitsborging en bouwregelgeving.

OMGEVINGSWET De bruidsschat

Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt, komen verschillende rijksregels te vervallen. Denk bijvoorbeeld aan regels over geluid en geur voor horeca. Deze regelgeving wordt aan de decentrale overheden overgelaten. Zij kunnen hiervoor hun eigen afwegingen maken. Voor een goede overgang van de oude naar de nieuwe situatie is er de bruidsschat.

Bron: Omgevingswetportaal/Ministerie BZK.